

KU LEUVEN

CTO

CENTRUM VOOR TAAL & ONDERWIJS

Vlaamse overheid

**Leer
punt**

MEER TAALKRACHT IN JE KLEUTERKLAS!

BEWUST AAN DE SLAG MET INTERACTIEKANSEN

Ieder kind een taalheld!

Leerpuntevent 29 januari 2025

1

KU LEUVEN < a href="#" style="color: white; font-size: small;">KU Leuven Home >

Centrum voor Taal en Onderwijs

[Start](#) [Onderzoek](#) [Professionalisering](#) [Materialen](#) [Over het CTO](#)

Welkom bij het Centrum voor Taal en Onderwijs

Het Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO) is een multidisciplinair expertisecentrum rond taal, onderwijs en samenleving. Het CTO is verbonden aan de faculteit Letteren KU Leuven en is opgericht in 1990. Het CTO voert maatschappelijk relevant onderzoek uit, ontwikkelt didactische materialen en biedt professionaliseringstrajecten aan rond de volgende vier kernthema's:

Taalbeleid

Taalvererving

Geletterdheid

Evaluatie

[Ellen.vanantwerpen](mailto:Ellen.vanantwerpen@kuleuven.be)
[@kuleuven.be](https://www.kuleuven.be)

Wetenschappelijk
medewerker
Vormer en
schoolondersteuner

2

KU LEUVEN **CTO**
CENTRUM VOOR TAAL & ONDERWIJS

2

Naar meer taalkracht in de kleuterklas

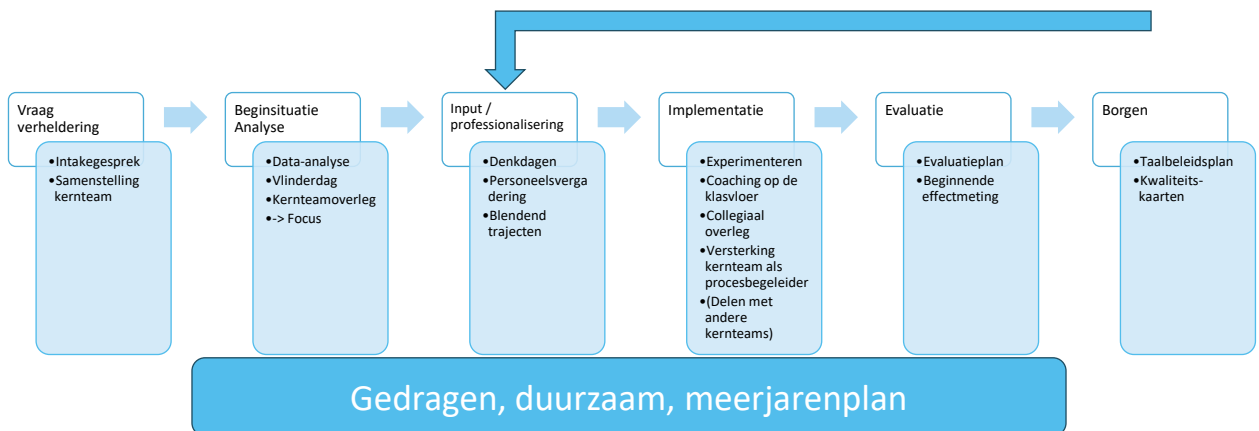
-> veel potentieel, niet steeds optimaal benut ...

- *Introfoto: "Schatjes van patatjes" / K1.*

3

3

Naar meer taalkracht in de (kleuter)klas ...

4

4

NAAR EEN STRATEGISCH TAALBELEID

Wat is taalbeleid?

Een schooleigen taalbeleid heeft als doel het (taal)onderwijs te versterken en de taalcompetenties van leerlingen te bevorderen. Om dat te bereiken, realiseren alle leraren effectieve taalpraktijken en worden zij hiervoor ondersteund binnen een krachtige leeromgeving. Om de veranderingen in de klas en in het team duurzaam te implementeren, doorloopt de school een dynamisch implementatieproces.

[Wat is taalbeleid? | School en ouders](#)

5 Vanbuel, M., Vandommele, G. en Van den Branden, K. (2020) Helpt talenbeleid taalgrenzen verleggen. Synthesrapport. Research paper SONO/2020.OL.5/5, Gent : Leuven)

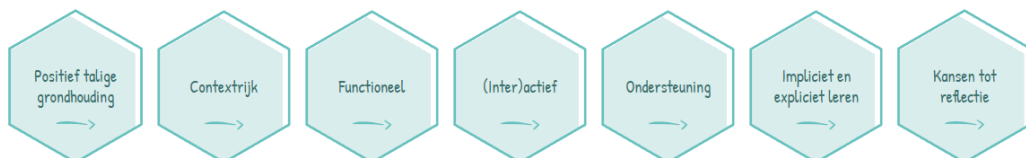

5

EFFECTIEVE TAALPRAKTIJKEN

Effectieve taalpraktijken

Werken aan taal doet elke leraar in de praktijk, op de klasvloer en over de vakken heen. Taalkrachtig onderwijs is dus een voortdurende aaneenschakeling van een aantal sterke didactische keuzes. Deze keuzes vatten we hier samen onder de vorm van zeven principes. Klik op één van de principes om er meer over te lezen. Let wel op: de principes staan niet los van elkaar, maar versterken elkaar net.

6

6

VERTAALD NAAR DE CONCRETE KLEUTERKLASPRAKTIJK...

IN THEORIE: heel veel potentie als taalkrachtige leeromgeving

IN PRAKTIJK: veel uitdagingen...

Duthois, T. (2025), Peleman (2020), Frijns, C. (2017)

7

7

MEESPELEN IN DE HOEKEN

- * Zelfstandig spelen lukt niet in mijn klas.
- * Ik neem het spel over, ik test, ik regisseer, ... maar kom niet tot een kwaliteitsvol gesprek.
- * De kleuters volgen mij en blijven niet in hun hoek.
- * Is meespeelen wel echt werken?
- * Ik begeleid vooral in de beeldhoek.
- ...

IN DE KRING

- * Altijd dezelfde kleuters antwoorden...
- * Ik wil wel goede vragen stellen, maar er komt geen antwoord.
- * Mijn kwetsbare kleuters zijn niet mee met het gespreksonderwerp.
- * Ik hou de interacties heel kort want iedereen wil iets vertellen.

VOORLEZEN

- * Taalrijke boeken voorlezen lukt niet meer.
- * Steeds dezelfde kleuters kapen de antwoordkansen.
- * Ik stel vragen maar niemand antwoordt.
- * Voorlezen vraagt heel veel klasmanagement.
- ...

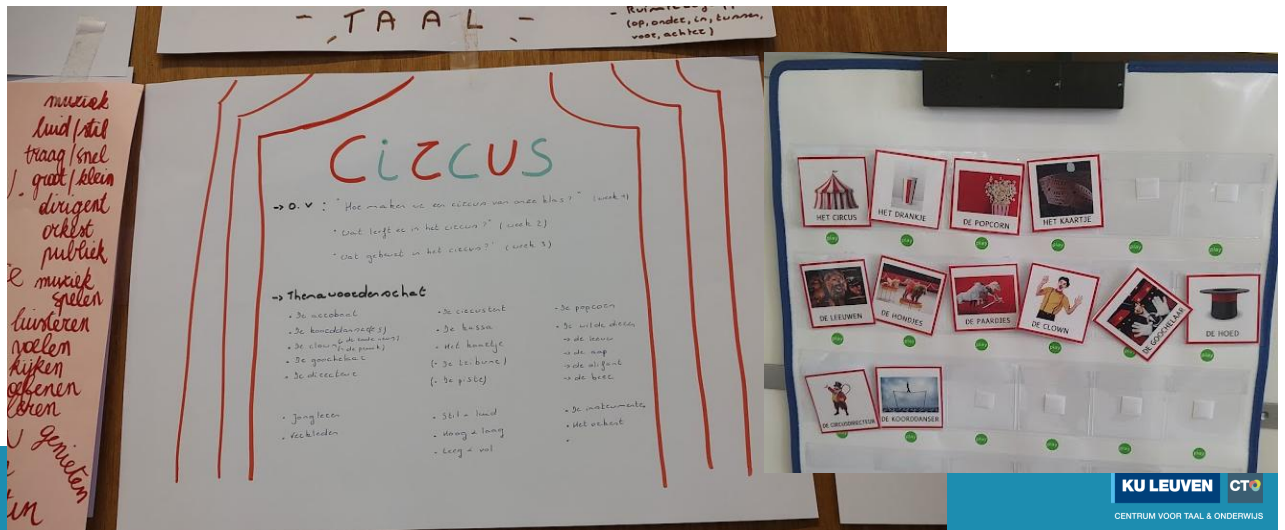
ZORG EN ROUTINES

- * Kleuters moeten heel veel wachten tijdens verzorgingsmomenten.
- * Veel taal aanreiken? Het moet vooral vooruitgaan...
- * Vooral veel korte instructies, weinig gesprek

8

8

Ook een uitdaging: kennisrijke, taalrijke invulling van thema's ...

9

Ook een uitdaging: kennisrijke, taalrijke thema's

...

10

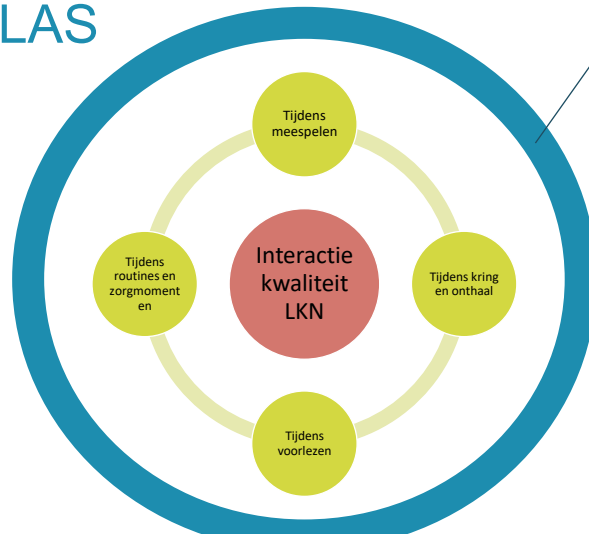
10

NAAR MEER TAALKRACHT IN DE KLEUTERKLAS

INTERACTIE

als drijfveer voor taal- en kennisontwikkeling

HOE?
WANNEER?
WAAROVER?

In een kennisrijk thema met doordacht woordenschaataanbod

11

11

INTERACTIEKWALITEIT

3 TAALGROEIMIDDELEN

Rijker taalaanbod

- Voetbalcommentator
- Tv – kok
- Child directed speech

Meer taalruimte

- Talkshowhost
- Journalist
- Scaffolden

Taalkrachtige feedback

- Taalcoach
- Taaladviseur
- Volhouder...

12

Verhallen & Walst (2011), Frijns, C. (2017), <https://tacos-project.be>,
<https://duurzaamonderwijs.com/2017/11/13/productieve-interacties-in-de-kleuterklas/>

12

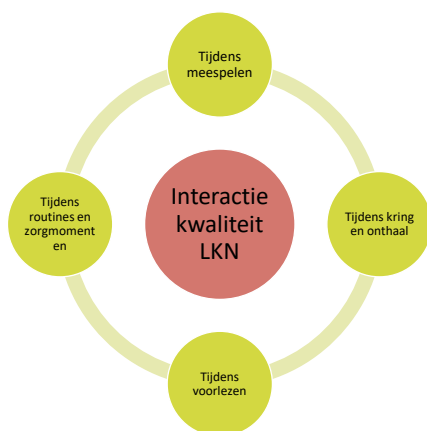
HOE?

- Theoretische insteek: kenmerken van kwaliteitsvolle interactie
- Video – analyse: goede / minder goede praktijkvoorbeelden
- Zelfopname + observatie – instrument
- Hospiteren
- Coaching in de klas

13

13

WANNEER?

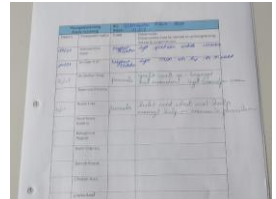
- Theoretische insteek met veel praktijkvoorbeelden.
- Reflectieperiode.
- Acties
- Experimenteren
- Coaching in de klas / hospiteren
- Teamafspraken: kwaliteitskaart

14

14

TAALKRACHTIG MEESPELEN

- Begeleiden naar kwaliteitsvoller spel:
  - demonstratiespel (modeling) – meespelen – rollenkaartjes en scénario's
- Taalkrchtig meespelen
  - Volgen (observeren) – verbinden (spiegelen) – verrijken (toevoegen)
  - Selftalk - paralleltalk
- Meer tijd voor meespelen
  - Meespeelplanning
- Meer ruimte voor meespelen
  - Klasorganisatie en hoekverrijking
  - Visualisatie tijd en afspraken
  - Zelfredzaamheid kleuters
  - Meespeler en klasmanager

15

15

TAALKRACHTIG IN DE KRING

- Input voor output
- Visualisatie van het gesprek
- Kleine kring
- Onthaalkring 'op dieet'
- Coöperatieve werkvormen

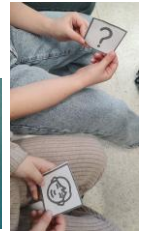
16

16

TAALKRACHTIG VOORLEZEN

- Rijke prentenboeken
- Preteaching van basisconcepten en -woordenschat
- Visualisatie van luistervragen
- Close Reading
- Non – verbale antwoordopties
- Modeling luisterstrategieën
- Visualisatie van het gesprek
- Voorlezen in kleine groep
- Coöperatieve werkvormen

17

17

TIPS VOOR ROUTINES EN VERZORGING

- Ofwel: 'efficiënt': vermijd ...
  - 1 voor 1 jasjes uit
  - wachten voor toiletbezoek
  - stil wachten tot het belt ...
- Ofwel: taalkrchtig
  - Fruitmoment = taalmoment
  - Boekenbox in kleutertoilet
  - Veel self en paralleltalk tijdens verzorging
  - Foto's van uitstapjes in de gang bij de kapstokjes
  - Babbelplaten op de speelplaats
  - ...

18

18

WAAROVER: KENNISRIJK UITWERKEN VAN KLEUTERTHEMA'S

→ Vaak gevolgd pad ...

19

19

Klas	Boek	Subthema's	Woordenschat
P	Klipperdeklop De dieren gaan samen een ritje maken.	Paard / Varken / Poes / Hond / Eend	Het paard, de hond, de eend, het varken, de poes, de boerderij snel, traag, start, stop, de modder, zacht, hard, recht, krom, vliegen, springen, lopen, zwemmen, rollen, vallen de poten, de vleugels, samen, de veren, de vacht
1K	Tom's krulstaart Varken wil een rechte staart. Uiteindelijk ziet hij in dat een krulstaart het beste is.	Verschillende dieren Verschillen bij de dieren Je bent goed zoals je bent.	Het varken, de biggen, de staart, de krul, de hond, het schaap, het paard, de koe, de rat Recht, krom, krul, hard en zacht, roze, vies, Rollen, krullen, knorren, trekken, prikken,
2K	Wat het lieveheersbeestje hoorde <i>Lieveheersbeestje smeedt een plan om de dieven te misleiden.</i>		Paard, het veulen, de kat, de katten, de hond, de pup, het lieveheersbeestje, de beienstal, de boer
3K	Boer Boris gaat naar Oma <i>Het proces van zaad tot taart</i>	boomgaard? (het groeiproces) Waar gaan de appels naartoe? (de verwerking)	De ladder, plukken, de plukmachine, de kruiwagen, het krat/de kist, de mand Het sap, de confituur, de pruim, de pap, de schil, schillen, pletten, bewaren, uitdelen, heerlijk, het proces, de pit Het openbaar vervoer, overstappen, bezoeken, om de hoek, de fabriek, de vrachtwagen, vervoeren, de kar vol/leeg

→ Veel overlap
→ Geen opbouw, geen verdieping
→ Onsamenvattend
→ Niet gelinkt aan minimumdoelen
→ Heel wat geselecteerde woordenschat bereidt kleuters niet voor op hun verdere schoolloopbaan...

20

WAAROVER: KENNISRIJK UITWERKEN VAN KLEUTERTHEMA'S

→ Beter pad ...

→ Naar een kennisrijk kader voor de kleuterschool

21

21

Illustratie

22

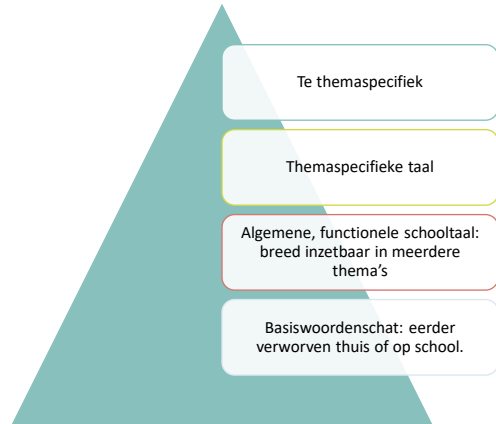
22

WAAROVER

→ Doordachte woordenschatfocus

- Functioneel voor latere schoolloopbaan
- Ondersteunend voor / voortvloeiend uit doelen
- Gevarieerd qua woordsoorten
- Nieuw, uitdagend voor meerderheid
- Cumulatief
- Clusters

→ Doordacht, rijk boekenaanbod

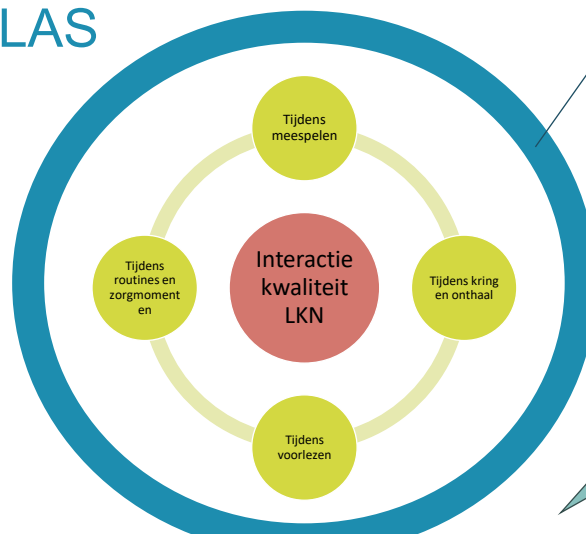
23

23

NAAR MEER TAALKRACHT IN DE KLEUTERKLAS

INTERACTIE
als drijfveer voor taal- en
kennisontwikkeling

HOE?
WANNEER?
WAAROVER?

In een kennisrijk
thema met doordacht
woordenschat aanbod

Via welke deur
stappen jullie in
een taaltraject?

24

24

Feedback 'Ieder kind taalheld'

Zijn er nog vragen?

Ellen.vanantwerpen@kuleuven.be

25

25

Meer weten?

- Schiepers, M. e.a. (2024) Boordevol taal. Didactiek Nederlands voor het kleuteronderwijs. Owl Press.
- [Samenwerken aan taal | School en ouders](#)
- [Professionalisering — Centrum voor Taal en Onderwijs](#)
- Van den Branden, K. & Vanbuel, M. (2024) Taal in de basisschool. Kalmthout: Uitgeverij Pelckmans

26

26